

jaargang 30
nummer 1
januari 2019

WEVEN

Bijzondere garens

Van de redactie

Meteen in januari al een WEVEN in de brievenbus, dat is een goede start van het nieuwe jaar en we wensen dat u allen een gezond en creatief jaar mag beleven. Sommige rubrieken treft u in WEVEN niet meer aan: cursusinformatie, kleine advertenties en tentoonstellingsagenda staan uitsluitend nog op de website. Kijk daar regelmatig even naar, dan bent u van alles op de hoogte.

Het **10-jarig bestaan van WEEFNETWERK** werd op de Landelijke Dag op feestelijke wijze gevierd. Elders in WEVEN leest u daar meer over. Volgend jaar is het thema voor de Landelijke Dag 'Zwart/wit+'. De tentoonstelling zal echter over het thema van dit jaar, 'FEEST' gaan. We hebben genoeg inspiratie op kunnen doen, lijkt mij zo.

In dit nummer besteden we vooral aandacht aan **bijzondere garens**. Garens die een bijzondere eigenschap hebben of van een ongebruikelijke grondstof zijn vervaardigd. We pretenderen zeker niet dat we hier ook maar enigszins compleet in zijn, want de mogelijkheden zijn eindeloos. Nieuwe garens worden ontwikkeld, soms met buitengewoon verrassende eigenschappen en oude materialen worden, in een nieuw jasje, herontdekt en op de markt gebracht. Geweldig goed om te zien hoe jongelui zich in deze materie verdiepen en met elektronica en milieubewustzijn in het achterhoofd, zoeken naar goede toepassingen. Dat is voor ons, weefsters, ook een uitdaging. Proberen wat er met bijzondere materialen tot stand kan worden gebracht, is het alleen leuk of ook praktisch? Het zal niet voor de eeuwigheid bedoeld zijn maar kunnen de grondstoffen eruit geselecteerd worden voor hergebruik of komt het ooit op de grote afvalhoop voor verbranding? We voegen ook veel internetadressen toe zodat u zelf met smartphone of laptop nog meer informatie vindt. De wereld wordt kleiner, we kunnen overal en met iedereen en alles contact hebben. Soms heel fijn en handig maar gewoon in je stoel met een kopje thee WEVEN zitten lezen; ik hoop dat u er weer van kunt genieten.

Voor de pagina die sinds enige jaren door de weefgroep 'Verwarring' werd gevuld, hebben we nu de groep 'Weefdesign' gevonden, die daar een eigen invulling aan gaat geven.

Onze eindredacteur, Anita, heeft het te druk met haar eigen werk om nog veel tijd aan WEVEN te kunnen besteden. Jacqueline probeert zoveel mogelijk werk van haar over te nemen. En... we zoeken nog steeds een andere hoofdredacteur.

Renée Campagne

Inhoud

WEVEN ALS PASSIE

- 4 Magical Materials to Weave
- 24 De schijnwerper op... Joke Vogel

BIJZONDERE GARENS

- 7 SaXcell, een gerecycled garen met toekomst
Hennep vroeger en hennep nu
- 13 Bijzonder garen, bijzondere verdwijning
Gouden vezels - jute
- 14 Spinnenzijde
Het rayon tijdperk
- 15 Een leerzame workshop
Museum de Kantfabriek bestaat 10 jaar
- 16 Bijzondere garens in het Textielmuseum
- 36 Bamboe als grondstof voor garen

STOF TOT WEVEN

- 34 Swedish Lace
- 35 Sjaal met lengteribbels

UITGELICHT

- 10 Marina Toeters

WEEFNETWERK

- 8, 19, 28, 30 Verenigingsnieuws

EN VERDER

- 20 Portfolio
- 27 Terugblik - Vier jaar bandweven via
Facebook
- 29 De landelijke Beeldweefkring
- 32 Weven met bijzondere garens
- 37 Ontwerpgroep Weefdesign

Rectificaties WEVEN #4

Op pag. 10 staat dat WEEFNETWERK de erkenning van Crafts Council heeft, maar dat moet natuurlijk Immaterieel Cultureel Erfgoed Nederland zijn.

Op pag. 35 wordt vermeld dat Tissien een tentoonstelling in Olst zou hebben, maar daar is geen sprake van.

FANTASIE GAREN

NAAM

Lurex

MATERIAAL

90% viscose
10% gemetalliseerd
polyester

TEXTIELLAB

Bijzondere garens in het Textielmuseum

Op het gebied van garens en hun toepassing gaat de ontwikkeling snel. Het is fijn om daar in dit themanummer Bijzondere Garens eens de volle aandacht op te vestigen. We gingen daarvoor naar het TextielMuseum in Tilburg.

Door Marianne Sprangers en Tineke Huijsmans

Dit jaar won het TextielMuseum de 'Project of Influence Award', een internationale erkenning van hun vernieuwende en invloedrijke concept op het gebied van erfgoed.

Bij erfgoed denk je al gauw aan een bewaarfunctie, maar het TextielMuseum heeft al vele jaren geleden begrepen dat erfgoed net zo iets is als talenten, er moet mee gewoerd worden.

En dat doen ze daar, met name in het TextielLab, waar vanuit de praktijkvraag nieuwe producten worden ontwikkeld in samenwerking met de kennis en technische mogelijkheden van het TextielMuseum. Kunstenaars, architecten en ontwerpers komen met hun vragen vanuit de praktijk en werken samen met de experts van het TextielMuseum aan de realisering van de meest uiteenlopende projecten. Het is een bijzondere plek om te experimenteren. Ze zijn er ook bijzonder goed op de hoogte van de laatste ontwikkelingen omtrent garensgebruik.

We hebben een gesprek met Martijn van Strien, de 'garenspecialist' van het TextielLab. Martijn is een jonge industrieel ontwerper, opgeleid in Eindhoven aan de Design Academie en met een aantal jaren ervaring in de modewereld. Hij werkt nu parttime in het TextielMuseum en heeft een eigen modeontwerpbureau met zijn naam. Om op de hoogte te blijven van de nieuwste ontwikkelingen en op zoek naar innovatieve garens reist hij wereldwijd beurzen af. Duurzaamheid is daarbij een belangrijk item voor hem. Zijn 'garenbijbel' is de 'Sustainable Material Guide', een uitgave van Modint, het business netwerk van de textielbranche in Nederland. Deze duurzaamheidsgids is uitgegeven met steun van het Nederlands Ministerie van Infrastructuur en Milieu. Engelstalig

vanwege de voertaal in deze branche. Zie elders in dit blad een boekbespreking.

Wij hebben ons natuurlijk voorbereid op dit gesprek en vragen over duurzaamheid in de textielbranche horen bij onze voorbereiding.

In de Twentse Courant Tubantia las Tineke over Saxcell, een nieuwe vezel, gemaakt van afgedankt textiel. Dat textiel wordt schoongemaakt, ontleurd en opgelost. € 40.000 subsidie moet dit initiatief vooruithelpen.

Wanneer we dit ter sprake brengen, reageert Martijn sceptisch. Er komen regelmatig van dit soort initiatieven op maar hij ziet overal dat het niet verder komt dan het laboratorium.

"Wil je echt structureel iets veranderen, dan heb je geen € 50.000, geen € 500.000, geen € 5.000.000 maar € 50.000.000 nodig en dat zie ik op afzienbare termijn niet gebeuren." De textielbranche zoals die nu wereldwijd functioneert, is heel vervuilend en duurzaamheid gaat niet alleen over de grondstoffen maar ook over het productieproces, de transportkosten en het gebruik van de garens.

Als illustratie noemt hij bamboegarens. Gebruik hiervan lijkt heel ecologisch op het eerste gezicht, maar Martijn weet beter. Veel bamboegarens zijn gemaakt van bamboe-viscose en worden in Azië geproduceerd. Om van bamboe viscose te maken heb je zeer agressieve chemicaliën nodig en er is daar geen controle op de milieumaatregelen. Hij kiest daarom zelf voor viscose garens die geproduceerd worden in Europa, waar wel betere milieucontrole is. Bovendien scheelt het in transportkosten en neemt hij kleine oplages af, die ook daadwerkelijk gebruikt gaan worden.

Martijn bespreekt met de ontwerpers die in het TextielLab zijn vakkennis raadplegen, waaraan de te gebruiken garens moeten voldoen, gegeven hun ontwerp. Zij komen met hun idee naar het TextielLab en daar wordt samen gezocht naar de geschikte technieken en materialen om de ontwerpen uit te voeren. Hij is daarbij dienstbaar aan het te ontwikkelen product maar probeert wel, door het aanbieden van duurzame producten, invloed uit te oefenen.

Ons gesprek vindt plaats in een ruimte waar aan de muren voorbeelden hangen van TextielLab-producten. In de grote ruimte daarnaast is volop bedrijvigheid. Er wordt geweven, gebreed en geborduurd, allemaal op hightech-machines. In het midden staat een vitrine met allerlei konen, van paardenhaar tot brandvertragend materiaal. Het TextielMuseum heeft geen museale garencollectie, de garens die te zien zijn in de vitrine komen uit het TextielLab en zijn de resten van de materialen waarmee daar gewerkt is.

In de voorbereiding op dit interview vond ik een boekje 'Textiel Grondstoffen', uit 1981, uitgegeven door het, toen nog geheten, Nederlands Textielmuseum in Tilburg. Het boekje begeleidde de tentoonstelling 'Textielsafari in de grondstoffenjungle' waar, volgens de inleiding "volwassenen en jeugdigen konden voelen en lezen over alle textielproducten die dagelijks worden gebruikt, maar waarvan slechts weinigen precies weten waarvan ze zijn gemaakt".

In dat boekje worden de garens onderverdeeld naar grondstoffen en daar worden drie hoofdgroepen onderscheiden: natuurlijke, kunstmatige en synthetische vezels.

Dat is voor mij altijd een richtlijn geweest, met natuurlijke vezels als favoriet, want milieuvriendelijk, dacht ik. Ook daarbij

heeft Martijn zijn kanttekeningen. “Synthetische vezels worden gemaakt van aardolie, maar aardolie is uiteindelijk ook gewoon een materiaal uit de natuur. Wol, katoen en eigenlijk alle ‘natuurlijke’ vezels kun je misschien een of twee keer hergebruiken, maar bij iedere keer wordt de vezel korter en dan houdt het op, je kunt geen draad meer maken van korte vezeltjes. Polyester en andere aardolievezels kun je wel eindeloos hergebruiken, want je maakt het materiaal weer vloeibaar en kunt er opnieuw een draad van spuiten. Dat maakt deze garens wat dat betreft ook duurzaam.”

Duurzaamheid staat bij hem voorop, verder staat hij waardevrij ten opzichte van alle materialen. “Wol is lekker warm, polyester is sneldrogend; het ligt er maar aan waar je garens aan moeten voldoen. Ik waardeer de garens op hun verschillende eigenschappen voor verschillende doelen waardevrij. Duurzaamheid in productie en gebruik is waar ik altijd actief naar op zoek ben”. Wat betreft de nieuwste ontwikkelingen is Martijn enthousiast over alle ‘technische’ garens, vanwege de nieuwe toepassingsmogelijkheden.

Bijvoorbeeld conductieve garens, die stroom geleiden van een sensor naar een ‘denkend iets’. Zij worden onder meer gebruikt in de ergo- en fysiotherapiepraktijk. De garens worden plaatse-lijk ingebreid, in een hemd bijvoorbeeld. Wanneer de drager van het hemd krom gaat zitten, rekt het breisel plaatselijk uit en verandert daarmee de geleiding, dat bijvoorbeeld leidt tot een signaal: *rechtzitten*.

Ook kan zo een signaal bij incontinentie gegeven worden of kunnen sokken of motorrijhandschoenen worden verwarmd. In de wereld van de architectuur en binnenhuis-inrichting worden geweven doeken van brandvertragend materiaal als ruimteverdelers gebruikt; ze zijn te zien in de showroom van het TextielLab.

Een combinatie van polyester- en antistatische garens is een ander voorbeeld van garens met een specifiek doel. Zij worden op boorplatforms gebruikt voor kleding van de bemanning. Polyester garens laden zich statisch op tijdens het dragen. Een elektrische vonk vanuit de kleding wil je niet hebben op een boorplatform, er komen daar licht ontvlambare gassen vrij die bij een elektrische vonk een ontploffing zouden kunnen opleveren. De antistatische componenten in de garens verhinderen dit.

High-tenacitygarens, garens met hoge trekkracht, zoals de spinnengarens kunnen in het TextielMuseum niet verwerkt worden. De spinnenzijde is zo sterk, dat de machines en niet het garen kapotgetrokken zouden worden als er een obstructie is. Ook de verwerking van licht geleidende garens is te specialistisch voor het TextielMuseum. Deze draden verdragen geen enkele beschadiging want via de beschadigingen lekt het licht weg.

Ik vond aan de muur in het TextielLab een nieuwe indeling voor garens, die zij hanteren:

- Natuurlijke en gerecyclede garens van paardenhaar, melk, hennep, bamboe, (biologische) katoen, papier, bananenblad en gerecyclede materialen.
- Technische garens met bijzondere eigenschappen, bijvoorbeeld garens die zeer sterk zijn of van eigenschap veranderen onder invloed van temperatuur of licht.
- Fantasiegarens met bijvoorbeeld kristallen, bijzondere volumes, glitters en multicolor garens.

Mij heeft dit gesprek van een aantal gekoesterde ‘geloven’ afgeholpen én verlost, hoe je het maar bekijkt. Tevens heb ik met plezier vastgesteld, dat duurzaamheid wel degelijk een agendapunt is, al zal dat nog een lange strijd vragen.

